

Sensorveiledning LUMSP40419-1 20V

Kort om emnet:

Emnet består av tre teoretiske delemner: lese- og skrivevansker, matematikkvansker, og språkvansker.

Kriterier ved sensurering:

- Oppgaveteksten presiseres og avgrenses
- Oppgaveteksten besvares
- Redegjørelse for sentrale begreper og teori
- Drøfting av relevante momenter
- Belegg for det som skrives enten i form av henvisninger, begrunnelser eller eksempler
- Logisk oppbygning og indre sammenheng
- Viser teoretisk kunnskap innenfor emnet i tråd med pensum og relevant litteratur.
- Den samlede besvarelsen skal være på 3000 ord (+/- 10%) eksklusiv forside og litteraturliste
- Kandidaten skal følge reglene for American Psychological Association (APA-stilen)
Her er har vi hittil kun krevd at de oppgir sidetall når det er direkte sitat eller parafrasering.

Graden av hvor godt kriteriene er nådd avgjør karakter jfr. generell og fagspesifikk karakterskala.

Fagspesifikke karakterbeskrivelse

Karakter	Generell beskrivelse	Fagspesifikk beskrivelse
A	Fremragende prestasjon som skiller seg klart ut. Kandidaten viser særlig god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.	Kandidaten viser høyt kunnskapsnivå, særdeles god oversikt over emnerrelevant litteratur og forståelse for emnets spesialpedagogiske område. Kandidaten viser brede og solide kunnskaper om emnet, samt evne til kritisk reflektert og/eller original anvendelse av disse. Begreper, teorier og empirisk kunnskap anvendes sikkert, og drøftingen bæres opp av analytiske problemstillinger. Framstillingen er klart resonnerende og argumentativ, og det er korrekt bruk av referanser og kildehenvisninger.
B	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten viser en meget god oversikt over emnerlevant litteratur, og demonstrerer god forståelse for og selvstendig anvendelse av kunnskaper inn emnet. Begreper, teorier og empirisk kunnskap anvendes selvstendig i drøfting, og framstillingen er resonnerende og argumentativ, samt korrekt bruk av referanser og kildehenvisninger.
C	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene	Kandidaten viser en ryddig og god oversikt over emnerlevant litteratur, og viser god oversikt over emnets kunnskapsstoff. Relevante begreper, teorier og empirisk kunnskap brukes i drøftingen. Besvarelse viser svakheter når det gjelder presisjon i begrepsbruk og evne til analytisk anvendelse av kunnskapen, spesialpedagogisk resonnement og argumentasjon.
D	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten kan gjøre rede for deler av den emnerlevante litteraturen, men viser ujevne kunnskaper eller lite faglig selvstendighet. Besvarelsen preges av gjengivelse og i liten grad drøfting av teorier, begreper og empirisk kunnskap, samt upresis og til dels feilaktig begrepsbruk.

E	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten viser noe kunnskap om, men svært mangelfull oversikt over emnerelevant litteratur. Prestasjonen er tilstrekkelig og innfrir minimumskravene sett i forhold til emnets læringsmål, men heller ikke mer. Begreper og teorier er til dels feilaktig gjengitt, og det er ingen relevant drøfting av oppgitte problemstillinger.
F	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimums-kravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten har kun svært overflatisk oversikt og den relevante emnelitteraturen og viser store hull i kunnskapen om emnets sentrale temaer. Prestasjonen oppfyller ikke minimumskravene i forhold til emnets læringsmål, verken teoretisk eller empirisk.

Følgende oppgaver er gitt:

Kandidaten skriver en fagtekst med utgangspunkt i *ett* av følgende tema:

Enten:

- 1. Gjør rede for matematikkvansker og mulige årsaker til slike vansker. Drøft hvordan matematikkvansker kan identifiseres.**

Eller

- 2. Gjør rede for forebygging av lese- og skrivevansker, og diskuter dette opp mot kartlegging og tiltak.**

Oppgave 1: Gjør rede for matematikkvansker og mulige årsaker til slike vansker. Drøft hvordan matematikkvansker kan identifiseres.

En god besvarelse her definerer matematikkvansker (bør for eksempel ha med ICD-10, DSM5, deler opp i dyskalkuli/spesifikke matematikkvansker og lavt-presterende elever). Ulike årsaker har også sammenheng med diagnosedefinisjonen i ICD-10 og DSM5, at dyskalkuli/spesifikke matematikkvansker ikke skyldes generelle evner, manglende opplæring, osv. Årsakene skal kan være både domene-generelle og domene-spesifikke. Ulike forklaringsmodeller har bl.a. vært gjennomgått med studentene, men er ikke pensum. Derfor pluss om de har med det. Vi har også gjennomgått ulike forskningsdesign, så dersom de trekker dette inn i ulike deler av besvarelsen er det også et pluss. De gode besvarelsene her skiller mellom ulike design (RCT, longitudinelle for eksempel) og hvilke slutninger vi kan trekke av disse. Det skal imidlertid ikke trekkes dersom kandidaten ikke nevner det. Når det gjelder identifisering bør de trekke fram utvikling av matematiske ferdigheter, og at elever kan identifiseres når elever avviker fra denne. Det har også vært gjennomgått ulike typer kartlegginger – både generelt om kartlegging, ulike typer kartlegging, kvalitetskriterier ved kartlegging, men også helt konkrete kartleggingsprøver i matematikk.

Pensum innenfor matematikkvansker:

Aunio, P. & Niemivirta, M. (2010). Predicting children's mathematical performance in grade one by early numeracy. Learning and Individual Differences, 20, 427-435

En longitudinell undersøkelse som tar for seg prediksjoner av matematiske ferdigheter, sammenhengen mellom tidlige og senere ferdigheter, og har også med ulike aspekter/domener/ferdigheter som predikerer utvikling. Denne BØR det henvises til.

Aunio, P. & Räsänen, P. (2015). Core numerical skills for learning mathematics in children aged five to eight years - a working model for educators. European Journal of Early Childhood Education Research.

Dette er en modell, delt inn i fire ferdigheter (telling, relasjonelle ferdigheter, grunnleggende aritmetiske ferdigheter og symbols/ikke-symbols tallforståelse). Denne er grundig gjennomgått, den er også gjennomgått med et kritisk blikk, de gode besvarelsene vil også trekke fram det. Er også en «obligatorisk» referanse.

Gersten, R., Rolfhus, E., Clarke, B., Decker, L., Wilkins, C. & Dimino, J.(2015) Intervention for First Graders With Limited Number Knowledge: Large-Scale Replication of a Randomized Controlled Trial, American Educational Research Journal, 52, 516-546,

Intervensjonsstudie. Dette er ikke den mest relevante artikkelen for del to av oppgaven (identifisering), men de gode besvarelsene vil også kunne trekke fram denne når det gjelder kausalitet.

Price, G.R & Ansari, D. (2013). Dyscalculia: Characteristics, Causes and Treatments. Numeracy. Advancing Education in Quantitative Literacy, 6 (1), 1-16.

«En definisjonsartikkel» av dyskalkuli. Denne artikkelen forklarer grundig hva det er og ikke er, og bør også med når kandidatene skal definere dyskalkuli.

Purpura, D.J., Baroody, A.J. & Longian, C.J. (2013). The transition from informal to formal mathematical knowledge: Mediation by numeral knowledge. Journal of Educational Psychology, 105, 453-464

Dette er også en prediksjonsstudie, kan brukes i begge deler av besvarelsen, særlig når kandidatene går inn i det som handler om utvikling av matematiske ferdigheter. Dette er kanskje den artikkelen som er vanskeligst for studentene å lese, så de kandidatene som bruker denne har gjort litt ekstra effort.

Bakgrunns litteratur som er anbefalt i tillegg til pensum:

Ostad, S. A. (2013): Strategier, strategiobservasjon og strategiopplæring - Med fokus på elever med matematikkvansker, 2. utgave. Trondheim: Lærebokforlaget A/S. (83 s.)

Dette er IKKE pensum. Kan gjerne brukes i tillegg til, men besvarelsen som i hovedsak lener seg på denne når de definerer matematikkvansker er svak. Den kan derimot brukes når det gjelder kartlegging.

Helt til slutt – Riikka Mononen og jeg har skrevet et bokkapittel i den nyte utgaven av Spesialpedagogikk. Dette er bakgrunnsinformasjon å regne, og skal ikke være hovedkilde i en besvarelse. Studentene har blitt bedt om å bruke dette kapitlet som et grunnlag for å forholde seg til pensum.

Oppgave 2: Gjør rede for forebygging av lese- og skrivevansker, og diskuter dette opp mot kartlegging og tiltak.

En god besvarelse gjør rede for begrepet forebygging, samt begrepet lese- og skrivevansker, og aktuelle definisjoner i overensstemmelse med pensum, f.eks. dysleksidefinisjonen til Lyon, Shaywitz & Shaywitz (2003). Det kan også være et pluss dersom det sies noe om kritikk av

dysleksidiagnostisering. Forskjellen mellom generelle- og spesifikke lærevansker knyttet til lesing bør forklares.

Årsaker og kjennetegn på dysleksi er sentralt i pensum. Likeledes komponenter i leseforståelse og leseforståelsvansker. Det gjelder også kartlegging, forebygging og tiltak knyttet til lesevansker, med vekt på LOGOS-testen (med obligatorisk sertifiseringskurs for studentene). Pensum dekker også lesevansker hos studenter og voksne. Det har vært relativt lite fokus på skrivevansker i emnekurset.

Studentene må vise at de er kjent med forskning på temaet lese- og skrivevansker. Ulike forskningsdesign/forskningsmetoder er gjennomgått, men er ikke eksplisitt nevnt i emnebeskrivelsen. Det er et pluss om studentene tar det med, men bør ikke trekke ned dersom det ikke er nevnt.

Pensum innenfor lese- og skrivevansker:

Allington, R. L. (2012). *What really matters for struggling readers*. 3rd Ed. N.J: Pearson. (ca 200 sider)

Andreassen, R. & Bråten, I. (2010). Examining the prediction of reading comprehension on different multiple-choice tests. [*Journal of Research in Reading*, 33, 263-283](#). ISSN 0141-0423 (21 sider)

Bru, E. (2008). Å leve med lese- og skrivevansker i barne- og ungdomsalderen. I: F.E. Tønnessen, E. Bru & E. Heiervang (Red.) *Lesevansker og livsvansker – om dysleksi og psykisk helse* (s. 135-144). Stavanger: Hertervig Akademisk. (10 sider)

Bråten, I. (2007). Leseforståelse – komponenter, vansker og tiltak. I: Bråten, I. (Red.) *Leseforståelse. Lesing i kunnskapssamfunnet – teori og praksis* (s.45-81). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag (35 sider)

Bråten, I., Amundsen, A. & Samuelstuen, M.S. (2010). [Poor readers – good learners: A study of dyslexic learning with and without text](#). *Reading & Writing Quarterly*, 26, 166-187. ISSN 1057-3569 (21 sider)

Gabrielsen, E. (2008). Lese- og skrivevansker blant voksne. I: F.E. Tønnessen, E. Bru & E. Heiervang (Red.) *Lesevansker og livsvansker – om dysleksi og psykisk helse* (s. 145-160). Stavanger: Hertervig Akademisk. (15 sider)

Høien, T. (2007). LOGOS-håndbok. Bryne: Logometrica. (LOGOS-kurset inkluderer nedlastningsmuligheter) (ca 200 sider)

Høien, T. & Lundberg, I. (2012). *Dysleksi: Fra teori til praksis*. 5. utg. Kapittel 1, 2, 3 og 8. Oslo: Gyldendal Akademisk. (ca 160 sider)

Jensen, Magne Skibsted & Andreassen, Rune (2017). Studiestrategier hos første års bachelorstudenter med dysleksi. [*Norsk tidsskrift for logopedi*](#). ISSN 0332-7256. 63(4), s 12- 24 [Fulltekst i vitenarkiv](#).

Kjærnsli, M. & Jensen, R. (red.) (2016). Stø kurs: Norske elevers kompetanse i naturfag, matematikk og lesing i PISA 2015. Oslo: Universitetsforlaget. Pensumkapitler til nedlasting: Kjærnsli, M. & Jensen, F. Kap. 1 PISA 2015 – gjennomføring og noen sentrale resultater.

<https://www.idunn.no/sto-kurs-pisa-2015/1-pisa-2015-gjennomforing-og-noen-sentrale-resultater> og Frønes, T.S. Kap. 7 Resultater i lesing.

<https://www.idunn.no/sto-kurs-pisa-2015/7-resultater-i-lesing> (50 sider)

Lundberg, I. & Reichenberg, M. (2011). Developing Reading Comprehension Among Students With Mild Intellectual Disabilities: An Intervention Study. *Scandinavian Journal of Educational Research*, DOI:10.1080/00313831.2011.623179 (13 sider)

Lyon, G.R., Shaywitz, S.E., & Shaywitz, B.A. (2003). Defining Dyslexia, Comorbidity, Teachers' Knowledge of Language and Reading. A Definition of Dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 53, 1-14. (15 sider)

Lyster, S-A. H. (2017). Glem ikke morfemet i leseopplæringen : det spiller en viktig rolle for leseforståelsen. *Norsk tidsskrift for logopedi* <https://norsklogopedlag.no/tidsskriftet> 63, 22- 32. ISSN 0332-7256. (10 sider)

Lyster, Solveig-Alma Halaas; Lervåg, Arne & Hulme, Charles (2016). Preschool morphological training produces long-term improvements in reading comprehension. *Reading and writing*, 29, 1269-1288 . ISSN 0922-4777 (19 sider)

Manger, T., Asbjørnsen, A., & Munkvold, L. (2008). Lese- og skrivevansker og atferdsvansker. I: F.E. Tønnessen, E. Bru & E. Heiervang (Red.) *Lesevansker og livsvansker – om dysleksi og psykisk helse* (s. 121-134). Stavanger: Hertervig Akademisk. (14 sider)

Maughan, B., & Langton, E.G. (2008). Leseferdighet og psykiske vansker. I: F.E. Tønnessen, E. Bru & E. Heiervang (Red.) *Lesevansker og livsvansker – om dysleksi og psykisk helse* (s. 111-120). Stavanger: Hertervig Akademisk. (10 sider)

Melby-Lervåg (2011) Effekten av språkstimulering i førskolealder på senere leseforståelse: Hva kan forskning fortelle oss? *Spesialpedagogikk*, 2/2011, 41-51 (10 sider) *

Pressley, M. & Allington, R.L. (2015). Children who experience problems in learning to read. I: M. Pressley og R.L. Allington: *Reading Instruction that Works: The Case for Balanced Teaching* (s.83-112), Third Ec.:. New York: Guilford. (29 sider)

Roe, A. & Lie.C. (2009). Nasjonale leseprøver i et didaktisk og testteoretisk perspektiv. I: S. Dobson, A.B. Eggen & K.Smith (Red.) *Vurdering, prinsipper og praksis* (s.145-165) Oslo: Gyldendal Akademisk. ISBN 978-82-05-39173-4 (20 sider) *

Solvang, P.K. (2008). Dysleksidiagnostisering som verdsatt sosial kraft eller tilsløring av sosiale forhold? Et sosiologisk perspektiv. I I.V. Bele (Red.) *Språkvansker: Teoretiske perspektiver og praktiske utfordringer* (side 219-234). Oslo: Cappelen Akademisk forlag. ISBN 978-82-02-27724-6 (15 sider) *